

MORAVSKÁ OBEC

Zpravodajský list Moravské národní obce

Vážení členové a příznivci Moravské národní obce, sedmé číslo našeho elektronického zpravodajského listu „Moravská obec“ jsme původně předpokládali rozesílat na přelomu října a listopadu. Kompletace tištěného Sborníku č.4 a realizace Výročního pochodu odsunulo jeho dokončení natolik, že měl být spojen s materiály čísla osm do rozšířeného Vánočního vydání. Na základě požadavku některých čtenářů, u kterých velký rozsah přílohy způsobuje komplikace při přijetí bylo Vánoční číslo opět rozděleno, původní číslo sedm doplněno a nyní rozesláno. Prosincová část je pak zařazena do čísla osm. Věřím, že tato změna nebude mít vliv na jeho kvalitu a každý čtenář si v něm najde něco zajímavého pro sebe.

Za Společnou radu ing. Jaroslav.Krábek – předseda MNO

Z jednání Společné rady MNO:

Ríjen-SR projednala přípravu „Výročního pochodu Moravanů“ a konstatovala splnění všech přijatých organizačních opatření. V rámci přípravy Sborníku č.4 byl schválena jeho konečná podoba, zkontrolována kompletnost tištěných stran a vydán pokyn ke svázání první edice.

Listopad- SR projednala rozdělovník první edice Sborníku č.4. Dále provedla rozbor organizace a průběhu Výročního pochodu Moravanů. SR se shodla na jednoznačně pozitivním průběhu celé akce a velmi dobrém ohlasu jak u zúčastněných tak u přihlížejících. Byla otevřena diskuze o vhodnosti sobotního termínu, jeho případná změna na čtvrtek cca 16.00, bude projednána po zjištění názorů účastníků z dalších moravských organizací. Na základě nabídky majitelky restaurace U Jošta byla doporučena změna místa jednání SR.. Příští jednání SR se uskuteční 14.12.2006. Po jeho ukončení cca v 18.00. bude pokračovat veřejné jednání MNO ve vinárně U Jošta na Veselé ulici. (SR MNO)

Od našich členů - postřehy, úvahy a zajímavosti:

Moravská kulturní autonomie II.

V srpnovém Zpravodaji v článku "Jak dál!" jsem v jeho závěru uvedl možnost zavedení kulturní autonomie pro Moravu. Mnohé čtenáře zajímalo, co si mají pod tímto pojmem představit. Tak tedy. Podle mého názoru taková autonomie může najít prostor na moravských školách, kde by vyučující měli k dispozici kvalitní, krajem, státem nebo EU dotovanou příručku (popř. žáci speciální sborník), která by obsahovala specifika moravských dějin. Další možností je vyvěšování moravských vlajek či znaků při vybraných událostech jako např. některé státní svátky, různé slavnosti, výročí atd. Myslím, že možností se nabízí celá škála. Leckterého čtenáře jistě napadne, jak toho dosáhnout. U obou uvedených možností se nemusí čekat výhradně co nám dovolí stát, ale takové kulturní vzdělávací instituce i sdružení jako např. Moravské zemské muzeum, Moravský zem. archiv, Moravská zem. knihovna, Moravskoslezská akademie aj. mohou být osloveny (nebo sami vyvinout aktivitu - Ms. akademie) s tím, aby jejich odborníci vypracovali již zmíněnou příručku (sborník). Také nevidím objektivní důvod, proč by vyjmenované instituce nemohly vyvěsit moravskou zemskou vlajku ať již zvenčí nebo zevnitř svých budov (a nejen ony). Vždyť v některých evropských historických zemích je to zcela normální a běžné - Bretaň, Katalánsko, Bavorsko, Wels, Skotsko a další. Několik příkladů, že to jde i u nás. Rok 1994 - vyvěšena moravská zemská vlajka na pravoslavném koslele v Brně u příležitosti svatořečení knížete Rastislava, 2005 - vyvěšena moravská orlice na hlavní tribuně při oslavách stého výročí povýšení Blanska na město, 2005 - vyvěšena moravská orlice při oslavách dvoustého výročí bitvy u Slavkova, Špešov (u Blanska) - donedávna na Obecním úřadě vlála moravská vlajka.

A kdo by měl o to vše ve větším měřítku usilovat? Např. Moravské shromáždění (viz. Moravská obec č. 6 "Jak dál!"), které by mohlo oslovit a iniciovat spolupráci s již zmíněnými institucemi a společně se pomalu pokoušet o vytváření moravské kulturní autonomie "od spodu". Nedělám si žádné iluze o hladkém navazování kontaktů a spolupráci s moravskými zemskými institucemi, ale dávám za pravdu spisovateli O. Pavlovi: "Jen ten zápas je ztracen, který je ztracen v naší myslí".

Vladimír Novotný MNO MS Blansko

Zajímavosti které potkáváme na ulici

V Brně na nároží Sukovy a Dvořákovy ulice si může každý zájemce o moravskou historii na pamětní desce přečíst následující text: "BUDOVA HYPOTEČNÍ BANKY MARKRABSTVÍ MORAVSKÉHO POSTAVENÁ V LETECH 1896 - 1898. VRCHNÍM ŘEDITELÉM TÉTO BYNKY BYL ZAKLADATEL OBORU GENETIKY, PRELÁT AUG. KLÁŠTERA JAN ŘEHOŘ MENDEL. DO PŮVODNÍ PODOBY BYL OBJEKT REKONSTRUOVÁN JAKO POBOČKA ČNB V BRNĚ PO 100 LETECH, V R. 1996 - 1998."

Další zajímavá pamětní deska se nachází v Blansku na Obchodním centru v Rožmitálově ulici s tímto textem: "ZDE STÁVAL DŮM, KDE SE NARODIL 28. SRPNA 1851 KAREL JAROSLAV MAŠKA, OBJEVITEL ARCHEOLOGICKÉHO BOHATSTVÍ MORAVY. POZNÁNÍ NAŠEHO PRAVĚKU ZASVĚTIL CELÝ ŽIVOT. ZEMŘEL 5. ÚNORA 1916 V BRNĚ. SVĚMU ČESTNÉMU OBČANU MĚSTO BLANSKO."

Vladimír Novotný MNO MS Blansko

Moravská historie:

Nové Arcidiecézní muzeum v Olomouci

U Dómu sv. Václava v Olomouci, kde stojí tzv. Přemyslovský palác, vznikla nová instituce, která prezentuje veřejnosti nádheru uměleckých sbírek olomoucké arcidiecéze. Instituce je umístěna v krásném architektonickém komplexu v sousedství katedrály. Především zásluhou ředitele Muzea umění v Olomouci Pavla Zatloukala a arcibiskupa Jana Graubnera vznikl nápad, jak zchátralému areálu vdechnout život. V zadání soutěže byla i rekonstrukce ambitu podle původních představ významného architekta prof. Jana Sokola z 60. let. Soutěž vyhrál pražský tým HŠH architekti, který mj. rekonstruoval Horní náměstí nebo Jiřské náměstí Pražského hradu. Postupovalo se po etapách - již předloni byl dokončen hospodářský dvůr s budovami, kde má muzeum své zázemí, Letos v červnu pak byla dokončena druhá etapa s vlastní expozicí, zbývá ještě ambit (současně pokračuje oprava dómu).

Nyní tedy můžeme obdivovat část sbírek, které shromáždili olomoučtí biskupové a arcibiskupové. Jediněná je kolekce sakrálních předmětů - monstrancí, kalichů, ciborií, ostatkových křížů apod. Část z nich je vystavena tak, že v tmavé místnosti jsou umístěny ve skleněných válcích, které se jakoby vznášejí v prostoru. V patře jsou k vidění obrazy vlámských a italských mistrů, jedna místnost je zařízena klasicistním nábytkem, jako dobový salon. Přízemí mj. ukrývá nádherně zdobený arcibiskupský kočár. V podzemí je pak instalace archeologických nálezů nebo gotických plastik.

Architektonické řešení je zcela soudobé. Autoři vytvářejí novou dobovou vrstvu, která je záměrně kontrastní a svým způsobem tvrdá: v patře jsou obrazy instalovány na černých kovových deskách, v podzemí se výrazně uplatňuje pohledový beton. Jde bezesporu o impozantní dílo a je skvělé, že Olomouc a s ní celá Morava získala důstojné prostředí pro cenné exponáty. Přesto se u mnohých návštěvníků objevuje pocit, že méně by bylo více - obrazy by snad mohly viset přímo na stěnách, jako visely kdysi, terasám by možná víc slušela oblázková dlažba, než všudypřítomný beton... A také kavárna a WC by mohly působit přívětivěji - různé tóny šedi s černou a bílou jsou sice na fotografiích efektní, ale v reálu návštěvníka příliš nelákají. Přesto nelze než návštěvu nových expozic vřele doporučit.

Pohled na vstupní část expozice:

Pohled na expozice od severu:

Nejstarší tištěná kniha na Moravě má 520 let

První polovina října letošního roku by měla být svátkem všech moravských a především brněnských nakladatelů, tiskařů a knihkupců. V říjnu v roce 1486 zde totiž spatřila světlo světa vůbec první kniha tištěná na Moravě - Agenda Olomucensis. Letos je jí přesně pět set dvacet let.

Odborníci mají za to, že první moravskou tiskárnu v Brně, kde kniha vznikla, otevřela německá dvojice Konrád Stahel a Matyáš Preinlein. Znamenalo to obrovský zlom, protože do té doby psali všechny knihy výhradně mniši v kláštřích. Takovým tempem ale stihl každý napsat tak tři za život. Připravit tisk jedné strany sice trvalo také velmi dlouho, ale mohli ji hned udělat třeba stokrát.

Agendu Olomucensis si v brněnské tiskárně zřejmě objednal olomoucký biskup Jan Filipec. Možná to byl dokonce on, kdo Stahela s Preinleinem pozval na Moravu, aby tiskli liturgické knihy. Zajímavé je, že už jejich první dílo - Agenda Olomucensis - bylo tištěno dvoubarevně. Mezi odstavci černého textu jsou oranžové notové osnovy. Noty do nich však tiskaři vepisovali ručně. Zvláštností nejstarší brněnské knihy také je, že ještě neměla titulní stránku. Náležitosti jako název, místo a rok tisku jsou proto uvedeny až na té poslední, sté osmé. Důvodem, proč se němečtí tiskaři usadili v Brně a ne v Olomouci, i přesto, že tam byli pozváni biskupem, byli pravděpodobně Preinleinovi příbuzní, kteří zde žili. Dalšími knihami, které pak v brněnské tiskárně připravovali, byly především latinské školní gramatiky, takzvané donáty. Stahel a Preinlein je dodávali do klášterních a farních škol v Brně a okolí. Velice populárním artiklem brněnské tiskárny byly také jednolístové kalendáře se zdravotními pravidly.

Unikátní malby ze 14. století v Nebovidech na Brněnsku

Nevelký románský kostelík v Nebovidech na Brněnsku je nejen na Moravě, ale v celé České republice naprostým unikátem. Od roku 1991 jsou zde postupně odkrývány unikátní nástěnné malby ze 14. století. Již restaurované jsou výjevy ze života sv. Kateřiny, madona a na stropě historické erby. Zatím historikové pátrají, komu patřily. Byly objeveny také tři zazděná tzv. střílnová okna (jsou umístěna ve zdi šikmo) a jedno menší zamřížované, k tomu ještě někdejší původní hlavní vchod. Rovněž bylo zjištěno, že rovný strop z románského období nahradili v gotice klenbou.

Vznik maleb je odhadován kolem roku 1360 a nejedná se o freskovou malbu, nýbrž malbu do suché omítky tzv. „al secco“. Po obnově původně objevených maleb se začalo s postupným odkrýváním dalších v druhé části jednolodního kostelíku. Jsou propojeny triumfálním obloukem, na jehož vrcholu byl odkryt motiv Oběti Izákovy. Další nově obnažené výjevy představují výjevy z Kristova života, například jeho narození a Klanění Tří králů i pašijové scény. Jsou po obou stranách kostela. Malby jsou zcela unikátní svoji původností a rozsahem. Jsou v nedotčeném stavu, nikdy předtím nebyly upravovány ani restaurovány. Podle pramenů měli kostel kolem roku 1360 až 1380 vlastnit páni ze Začan. Plánovaný další průzkum by, podle historiků, mohl odhalit základy ještě starší stavby. Dokončení celé obnovy bylo plánováno na konec letošního roku. Vzhledem k rozsahu prací je však pravděpodobnější polovina roku příštího.

Kláštv sloužil bohům pohanů

Z nenápadného kopce Klášťova u Vysokého Pole uprostřed lesů Vizovické vrchoviny se vyklubalo kultovní místo z doby velkomoravské. Pokud se objev při následných analýzách nálezů potvrdí, půjde o vůbec první prokázanou lokalitu tohoto typu v celé střední Evropě.

Byly prozkoumány dva hektary lesa, obehnané místy až tři metry vysokým kamenným valem. Ten ohraničuje areál hradiska z pozdní doby bronzové a starší doby železné. Na tomto území bylo nalezeno 450 historických předmětů vyrobených ze železa z velkomoravského období. Jednalo se například o třmeny, koňská udidla, kosy, sekery nebo hroty šípů, ale také sekerovitě hřívny - tehdejší platidla. Obdobné nástroje byly objeveny i na jiných místech. V okolí vodních zdrojů archeologové vykopali několik žernovů - mlýnských třecích kamenů. Pomocí nich tehdy lidé mleli mouku. Nechyběly ani kousky velkomoravské keramiky, zdobené charakteristickou vlnicí. Takové množství nálezů z velkomoravského období nemá zatím na lokalitách obdobného charakteru na našem území období.

Podle odborníků hradisko na Klášťově lidé založili na přelomu pozdní doby bronzové a starší doby železné, tedy zhruba v rozmezí let 900 až 750 před začátkem letopočtu. V té době byla hornatá oblast východní Moravy poprvé v dějinách intenzivněji osídlena. Dokládají to i četná pohřebiště v okolí Vysokého Pole, například v Sehradcích nebo Vlachovicích. V době Velkomoravské říše představoval Klášťov významnou lokalitu v celém jižním Valašsku, které bylo zdrojem železné rudy. Dosavadní nálezy, ale dle historiků naznačují daleko víc. Železné předměty měly ve své době nesmírnou hodnotu. A našlo se jich tu opravdu velké množství. Z toho lze usuzovat, že se v případě Klášťova v době velkomoravské mohlo jednat o kultovní místo. Lidé sem zřejmě předměty přinášeli jako obětiny pro slovanského boha ohně a bouře. Kolem hory byla objevena i řada slovanských mohylníků, které vytvářejí kolem Klášťova z jižní strany půlkruh. Na nich jsou zřetelné pohanské obětní zvyky. Teorii, že jde o kultovní místo starých pohanů, by nasvědčoval i fakt, že byla hora odnepaměti opředena množstvím pověstí.

Dosud objevené nálezy jsou natolik zajímavé, aby kolem hradiska mohla v nejbližší době vzniknout naučná stezka, jak plánují starostové okolních obcí.

Investice a nová výstavba v moravských městech:

Zlín – bytový komplex Březnická a objekt Bartošova

Více než 100 bytů nabídne po dokončení komplex tří bytových domů v Březnické ulici v centru Zlína. Investorem stavby za zhruba 130 milionů korun je stavební firma Zlínstav. Do bytů se budou moci první zájemci nastěhovat na konci příštího roku. Prodej bytů, z nichž většina je menších, byl již zahájen. Za nejlevnější byt zde zájemce zaplatí 920.000 korun, za největší se pak platí i kolem čtyř milionů korun. Součástí komplexu, který vzniká v těsné blízkosti hotelu Moskva, jsou parkovací místa, převážně v podzemních garážích. Jde o největší investorský počín firmy v oblasti bytové výstavby. Na konci příštího roku dokončí firma Zlínstav i šestipodlažní objekt v Bartošově ulici. První tři nadzemní podlaží jsou určeny především pro komerční prostory, ve zbývajících třech pak vznikne 21 větších bytů. Celkové náklady jsou 90 milionů korun.

Olomouc- z bývalého olomouckého kláštera voršilek má být luxusní hotel

Olomoucká radnice prodává bývalý klášter voršilek v historickém centru města za 26,5 milionu korun pražské společnosti Santis Invest. Nový vlastník přebuduje barokní budovu na pětilhvězdičkový hotel, který ve městě chybí. Firma Santis Invest si klášter vyhlédla podle majitele společnosti už před čtyřmi lety. Náklady na rekonstrukci rozsáhlé barokní budovy odhaduje mezi 100 až 300 miliony korun. Společnost chce pro ubytování využít dvě třetiny kláštera, zbytek nabídne jako kancelářské a komerční plochy.

Bývalý klášter voršilek, v němž bylo naposledy poštovní učiliště, patřil Olomouckému kraji. Ten ho před dvěma lety vyměnil s městem za budovy tří středních škol. Společnost Santis Invest budovu od města získala ve výběrovém řízení až napodruhé. Původně komise vybrala za kupce olomoucký Farmak, chemička ale nakonec od svého záměru upustila kvůli vysokým nákladům na rekonstrukci.

Ostrava - soutěž na zástavbu Karoliny vyhrála Multi Development

Celkem pět developerských společností se přihlásilo do investorské soutěže na využití a zástavbu lukrativního území v centru Ostravy, bývalé koksovny Karolina (viz Moravská obec č.2). Podle rozhodnutí městských zastupitelů soutěž vyhrála společnost Multi Development se sídlem v Nizozemsku, která je jednou z největších evropských developerských firem. Vítězná společnost by měla do Karoliny investovat zhruba 12 miliard korun. Celé území má rozlohu zhruba 36 hektarů, nezastavěná plocha však tvoří přibližně 30 hektarů. Za prodej pozemků by město mohlo získat asi 200 milionů korun. Karolina je v ČR druhou největší nezastavěnou plochou v centru města.

Cílem návrhu Multi Development je rozšířit hranice dnešního historického centra města dále jižním směrem na území bývalé koksovny Karolina, a to bez definování jasného předělu či hranice mezi novou a původní výstavbou. Snahou autorů návrhu je vytvořit novou městskou strukturu, která měřítkem objemu městských bloků, jednotlivých domů, proporcemi ulic a náměstí a samozřejmě způsobem jejich využití odpovídá historicky rostlé struktuře ostravského městského jádra. Všechny památkově chráněné objekty a ostatní architektonicky cenné stavby, které se nalézají na stávajícím území Karoliny nebo v jejím těsném sousedství, mají své definované místo v nově navržené urbanistické struktuře.

Urbanistická kompozice nachází svoje ohnisko v historických budovách „dvojhalí“ a sousedící budově bývalých dílen rekonstruovaných jako kulturně vzdělávací centrum. Středem kompozice je přílehlé náměstí, které je definováno na průsečiku hlavních pěších tras. Náměstí v návrhu protíná pěší bulvár, který spojuje území nové Karoliny s historickým centrem Ostravy a je veden dále až historickým areálem Dolních Vítkovic.

Pěší trasa je pohledovým propojením z ulice 28. října na fasády historického „dvojhalí“. Bulvár je koncipován jako galerijní expozice na ulici. Uvozují ho velké sochařské skulptury, umělecké artefakty a je i místem pro živý umělecký akcent – hudbu, performance apod. Druhý významný prostor, menší náměstí inspirované rozměry historického Jiráskova náměstí, je distribučním bodem území ze směru od historického centra. Dominuje mu budova s kulturním obsahem – např. hudební síň, slavnostní sál, kaple nebo galerie. Z náměstí jsou umožněny průhledy pěším bulvárem na centrální náměstí a je zakončeno pohledem na panorama areálu Dolních Vítkovic.

Druhou hlavní pěší trasou je cesta ke komunikačnímu uzlu nádraží Ostrava - střed, ÚAN. Tento pěší bulvár má obchodní charakter, prochází komplexem obchodního, administrativního a zábavního centra a pozvolna stoupá ke komunikačnímu uzlu, jenž je zosobněn věžovitými pylony mostu propojujícího všechny zamýšlené druhy hromadné dopravy. V místě vstupu na území – ulice 28.října - mostem přes „frýdlantskou“ dráhu, v určitém odstupu od věží historického centra, se nachází dominanta nově navržené výstavby – výšková polyfunkční budova.

Na prahu městského parku sloužícího pro krátkodobý a střednědobý oddech a rekreaci obyvatel a návštěvníků centra parku je umístěn pás budov pro bydlení chápané jako rozvolněná zástavba v parkové zeleni. Zeleň, vodu, ostatní přírodní prvky v koexistenci s uměleckými díly nenalzáme pouze v parcích ale prolínají dle uceleném konceptu všemi ulicemi a náměstími nové Karoliny.

Židlochovice - nové obchody, byty a rodinné domy

Místo cukrovaru vyroste v Židlochovicích na Brněnsku obchodní centrum a bytové domy. Už teď stojí v blízkosti zámecké zahrady oblast rodinných domů. Stavba centra za 100 milionů korun začne v březnu 2007. Součástí centra bude supermarket, 2000 metrů čtverečních obchodních ploch a parkoviště. Pracovat by tam mohlo asi 40 lidí. Investor již od města odkoupil 7500 metrů čtverečních plochy. Na pozemku dnes stojí například filtrační věž, kterou je potřeba zrekonstruovat. Další staré objekty bývalého cukrovaru bude potřeba zbourat. Týká se to i domu se čtyřmi byty. Radnice proto nyní hledá pro tři rodiny náhradní bydlení. Nové místo už našla nepřizpůsobivým občanům, kteří bydleli v jednom z objektů.

Vydává Společná rada Moravské národní obce, zal.1985. Příspěvky zasílejte na adresu: moravska.narodni.obec@seznam.cz